

Umsögn Landssamtakanna Proskahjálpar um undanþágur frá aðalnámsskrá grunnskóla, tillögu að endurskoðuðum 16. kafla. Maí 2022

Landssamtökin Proskahjálpar vinna að réttinda- og hagsmunamálum fatlaðs fólks, með sérstaka áherslu á fötluð börn og ungmenni og fólk með þroskahömlun. Samtökin byggja stefnu sína á samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, Barnasáttmála SP og öðrum fjölþjóðlegum mannréttindasamningum sem íslenska ríkið hefur undirgengist.

Íslenska ríkið fullgilti samning SP um réttindi fatlaðs fólks árið 2016 og skuldbatt sig þar með til að framfylgja öllum ákvæðum hans. Meginmarkmið samningsins er að tryggja fötluðu fólki raunhæf tækifæri til virkrar þátttöku á öllum sviðum samfélagsins til jafns við aðra og án aðgreiningar. Þetta gildir um jafnrétti til náms ekki síður en á öðrum sviðum samfélagsins.

Landssamtökin Proskahjálpar hvetja til þess að í tengslum við endurskoðun 16. kaflans verði sérstaklega fjallað um stjórnumerkt námsmat, sem í raun felur í sér undanþágu frá skyldunámi og viðeigandi aðlögun að námi. Þegar frávík með stjórnumerktu námsmati eru ákveðin hefur það áhrif á allt nám viðkomandi nemenda til framtíðar. Í kafla 16.1.4. *Undanþága frá skyldunámi* er fjallað um heimildir skólastjóra til að veita einstökum nemendum undanþágu frá skyldunámi ef gild rök mæla með því, t.d. vegna sérþarfa eða fötlunar. Þar segir:

Skólastjóra grunnskóla er heimilt að veita nemendum undanþágu frá skyldunámi í tiltekinni námsgrein eða meta sem svo að nám utan grunnskóla jafngildi grunnskólanámi. Meginreglan er ávallt að börn stundi fullt nám og að undanþágur frá því verði skýrðar þröngt. Skólastjórum er veitt svigrúm til mats á því hvað teljast gildar ástæður fyrir því að veita undanþágu frá skyldunámi. Grunnskólalög gera ráð fyrir að ríkar ástæður þurfi að vera fyrir hendi svo slík undanþága fáiist. Í aðalnámsskrá framhaldsskóla eru ákvæði um að hafi nemandi fengið undanþágu frá skyldnámsgrein í grunnskóla gildi slík undanþága áfram í sömu námsgreinum í framhaldsskóla ef þess er óskað. Veiting undanþága frá skyldunámi er stjórnvaldsákvörðun og skal því ávallt gætt að málsmæðferðarreglum stjórnvísulaga við töku slíkra ákvarðana. Slíkar beiðnir skulu berast skriflega svo unnt sé að líta á erindið sem gögn til ákvarðanatöku.

Mikilvægt er að heimild til ákvörðunar um stjórnumerkt námsmat sé skýr í lögum enda um talsvert inngrip í námsferil viðkomandi nemenda að ræða. Enn fremur er mikilvægt að nemendum og foreldrum/forráðamönnum sé gerð ljós grein fyrir þýðingu þess og áhrifa á nám til framtíðar.

Upplýsa þarf nemendur vandlega um hvað það þýðir að fylgja stjörnumerktu námsmati, svo það komi ekki á óvart á síðari menntunarstigum að ýmsum námsleiðum er viðkomandi lokuð vegna þessa.

Virðingarfyllt,

Sara Dögg Svanhildardóttir, verkefnisstjóri samhæfingar náms- og atvinnutilboða.

Anna Lára Steindal, verkefnisstjóri í málefnum barna, ungmenna og fólks af erlendum uppruna.